

אכן אי סבר לה אמימר כמאן דאמר גזילו מותר, על כרחך דאמימר כרבי יוחנן סבירא ליה שהישראל קונה במעות, ומיעוט "לעמיתך" לא קאי על אונאה אלא ללמד שהגוי קונה במשיכה דלא כישראל.

מיתיבי לריש לקיש משום רבי אושעיא, הסובר: מעות קונות בגוי ואין צריך גם משיכה, מהא דתניא:

הלוקח גרוטאות [שברי כספים] מן הגוי, ומצא בהן עבודת כוכבים.

אם עד שלא נתן מעות — משך, הרי זה יחזיר [יכול להחזירו לגוי] שיבטלנה, ואחר כך אם ירצה יקנה ממנו; כי אף על גב שמשך אין אומרים עבודה זרה של ישראל היא שאין לה בטלה, (4) ומשום שמשיכה מגוי אינה קונה. (5)

ואם משנתן מעות אז משך, שוב אין יכול להחזירה לגוי שיבטלנה, כי כבר קנהו הישראל, ועבודה זרה של ישראל אין לה בטלה עולמית, ולפיכך יוליך את העבודה

למעטו מאונאה, וחד בהקדש למעטו מאונאה, ולכן הצרכו גם "לעמיתך" וגם "איש את אחיו".

וצריכי שני הכתובים:

דאי כתב רחמנא רק פסוק חד, הוה אמינא: לגוי הוא דאין לו אונאה, אבל הקדש יש לו אונאה —

קא משמע לן הכתוב השני שאף להקדש אין אונאה.

ואכתי מקשינן על הפירוש בדעת אמימר ש"לעמיתך" לא בא למעט את הגוי מדרכי קניני המכר, אלא למעטו מאונאה:

הניחא למאן דאמר (3) גזילו של גוי אסור, היינו דאצטריך קרא למשרי אונאה לגוי.

אלא אי סבר לה אמימר כמאן דאמר גזילו של גוי מותר, הרי אונאה מיבעיא שמותר, ולמה לי מקרא להתיר אונאה לגוי!?

אמרי בני הישיבה לבאר:

רש"י. והתוספות חלקו עליו, שלא נחלקו שם אלא על הפקעת הלואתו, ולא על גזילו שלכולי עלמא אסור. והביאו מקור אחר שיש מי שמתיר גזל הגוי, ראה שם.

4. נתבאר על פי רש"י בעבודה זרה נג א, וכן נראה גם מרש"י כאן שנידון הברייתא הוא לענין בטלה. אך בעבודה זרה עא ב פירש "יחזיר": דלא קנייה ולא מחייב לבערה.

5. נתבאר על פי רש"י כאן. וראה בהמשך הענין בהערות מה שיש ללמוד מדברי רש"י אלו.

אתה מחזיר אונאה לגוי — שאסור להונותו, [ונתן בזה טעם, דלא גרע מגניבת דעתו, שאסור], רק שאין צריך להחזיר אונאה, ותמה על לשון הפוסקים בסימן רכז כו שסתמו וכתבו "גוי אין לו אונאה" .. [ומיהו לשון הגמרא לקמן הוא: "אצטריך קרא למישרי אונאה"].

ב. [וקשה: הניחא אם הכתוב בא ללמד דרכי קניני מכר בגוי, ניחא שכפל הכתוב "עמיתך" במכירה לישראל ובקניה ממנו, ללמד שהגוי קונה ומוכר באופן אחר, אך אם לאונאה בא הכתוב למה לי תרתי "עמיתך"?!].

3. מחלוקת היא בבבא קמא קיג ב, כן פירש